

PROSVEȚTA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Izhaaja vsek dan razen
v sobotah in praznikih.
Issued daily except Sundays
and Holidays.

LETO—YEAR XVI.

Cena lista 55.00 Entered as second-class matter January 22, 1919, at the post-office
at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879.

Chicago, Ill., petek, 20. julija (July 20), 1923.

Subscription \$5.00
Yearly

STEV.—NUMBER 169.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

Novoškotski rudarji se smejejo Lewisu.

Predsednik 26. distrikta je odgovoril izklučevalcu, da Nova Škotija ni Kansas. Obtožil je Lewisu, da je pogazil vse pravila in svobodične rudarske unije. Rudarji so medtem odglasovali, da bodo nadaljevali štrajk, dokler se ne umakne vojaštvo iz Sydneysa. Lewis je imenoval "provizoričnega predsednika".

POLITIČNI BLOK PROTI HARDINGU NA SE- VERNEM ZAPADU.

Vse tiste stranke, ki so nasprotne Hardingovi administraciji, se nameravajo spojiti v močan politični blok.

HARDINGU SE OBRETA HUDA NEVIHTA VSELED PREUSOVE- GA PORAZA.

Washington, D. C. — Opozicija proti ponovni nominaciji predsednika Hardinga, ki se je, kakor se je delo, jela topiti v solnem vračajočega se blagostanja pred nekolikimi meseci, se je jela očividno zopet oživljati vseled radikalne premoči v Minnesoti in splošne nezadovoljnosti med kmeti, ki jih je še posebno razbaril padec pšenice cene.

Kakor zatrjujejo v nekaterih tukajnjih političnih krogih, je pričakovati, da bodo iznova prigovarjali politični prijatelji predsedniku Hardingu, naj se milostno odpove drugi službeni dobi. Takšno gibanje je bilo že v polnem zamahu, ko je l. 1922. doživel republikanska stranka občutne poraze na volišču. Alf zamrlo pa je, brčko se je vrnilo blagostanje v deželo, in več mesecov so si potem domnevani republikanski voditelji, da ne more prav nič stati Hardingovi renominaciji v napotje.

Za trdno so bili uverjeni, da bodo kmetje vsele postav, ki so bili sprejeti v zadnji minutni zadnjega kongresnega zasedanja, deležni splošnega blagostanja, in da se ne bo mogla opozicija, na sprotna ponovni nominaciji predsednika Hardinga naslanjati na noben tehten razlog v svojih prizadevanjih.

Sedaj pa se je pokazalo, da ni bilo kmetje vsele postav, ki so bili sprejeti v zadnji minutni zadnjega kongresnega zasedanja, deležni splošnega blagostanja, in da se ne bo mogla opozicija, na sprotna ponovni nominaciji predsednika Hardinga naslanjati na noben tehten razlog v svojih prizadevanjih.

Francija vodi vojno v Maroku.

Francoska armada je izgubila 2000 mož v štirih dneh.

Pariz, 19. jul. — Potihoma, ne da bi svet kazal vedel o tem, je Francija začela novo vojno v Afriki dne 14. julija, da zatre rebeno gibanje Maročanov v svoji koloniji. Maročani delajo že dve leti sive lase Špancem; zdaj so tudi Francuzi na vrsti. Francija je poslala v Maroko 20 bataljonov pehoty, 10 skupadrov konjenice, 10 baterij topništva in pet letalskih eskadril. Vrhovni poveljnik je general Poeymirau, ki je začel ofenzivo zadnjo soboto v okolišu gorovja Taza. Po najnovnejših podatkih imajo Francuzi 2000 mrtvih v prvih štirih dneh ofensive.

Maročanski čete, ki jih vodi Abdul Malek, se nahajajo v Les Sidi Raho. Malekova moč je v treh letih narasla, da so se Francuzi zbrali za varnost svojega imperija v Severni Afriki.

Pristaniščna stavka v Angliji.

Preko 30,000 delavcev je zapustilo luke in parniki počivalo.

London, 19. jul. — Nakladanje prekostalenskih parnikov v Liverpoolu je prenehalo vsele velike stavke pristaniščnih delavcev. Vsa obrežna in prekokanska plovba počivala.

V Londonu je začelo primanjkovati živil in cene importiranemu, sadju so znatno poskočile. Okrog 30,000 pristaniščnih delavcev je na štrajku od 2. julija v protestu, ker so jim države znižale mezzo za en šiling na dan.

ZALOGA TRDEGA PREMOGA.

Zaloga trdega premoga, kar ga je vključenega v "coal yard" in pri premogovnikih, je danes za 130 odstotkov več kot je bil 1. marca t. l. Trgovci z premogom kupujejo in kopijo antracit v pričakovanju, da mogoče izbruhne stavka premogarjev 1. septembra.

RUSKO DEKLE-SODNIK JE BAJKA!

Senator Brookhart pravi, da Ana Guzman na sodnem stolu nikjer ne eksistira.

New York, N. Y. — Senator Smith W. Brookhart iz Iowе, ki se je ravnokar vrnil iz Rusije, kjer je bil deset tednov, pripoveduje, da je bilo poročilo o glasoviti Ani Guzman, 23-letni Rusinji, ki je ob sodil 25 oseb na smrt — bajka.

"To osebo si je moral izmisliti kak poročevalce," je reklo Brookhart. "Vest, da neka mlada boljevička sodnica po imenu Ana Guzman hladnotrino obsoja moške in ženske na smrt, me je tako prevzela, da sem hotel videti to dekle, ko sem prišel v Rusijo. Izprävel sem po njej pri sovjetskih uradnikih, toda niti eden ni znal nič o njej; pomagali so mi iziskati, a brez uspeha. Mislec, da sovjetski oblastniki mogoče prikrivajo stvar, sem se obrnil na druge vire, ali povsod sem dobil odgovor, da take osebe ni v Rusiji. Nasledil sem dobil pojasnilo, da je prve dni revolucije več žensk predsedovala sodiščem in domidilja, kakega poročevalca je v zvezd s tem dejstvijem porodila ona proučilo o baješevnici Ani Guzmanovi."

Sydney, N. S., Kanada, 19. jul.

Stražni premogorudarjev v Novi Škotiji se razkrirja. Stiritisoč rudarjev v Caje Bretonu je sročilo glasovalo, da se stavka nadaljuje kljub akejji Lewisu, ki zahteva, da se stavkarji vrnejo na delo.

Atlantic City, N. Y. — John L. Lewis je v torču imenovan Silvy Barrettu v Glace Bayu, Nova Škotija, provizoričnim predsednikom "nove unije", ki naj nadomesti izključeno organizacijo 26. distrikta. Lewis zdaj čaka, kaj bo Barrett poročal.

Za trdno so bili uverjeni, da bodo kmetje vsele postav, ki so bili sprejeti v zadnji minutni zadnjega kongresnega zasedanja, deležni splošnega blagostanja, in da se ne bo mogla opozicija, na sprotna ponovni nominaciji predsednika Hardinga naslanjati na noben tehten razlog v svojih prizadevanjih.

America. — Novoškotski rudarji so odgovorili Lewisu, da niso v Kansasu.

Senator Brookhart je razgalil nekaterje laži o Rusiji.

Polični konflikt na Filipinih se nadaljuje.

Senator Hiram Johnson nastopi proti svetovnemu sodišču.

Na Sevropazdu se pripravlja polični blok proti Hardingu.

Inozemstvo.

Dvatisoč Francozov padlo na novem bojišču v Maroku.

Revolucija v Nemčiji ni več daleč.

Ruska križarka zajela dve japonski ladji.

Turška vlada dovolila Izmetu, naj podpiše mir.

30,000 pristaniščnih delavcev strajka v Angliji.

Pregled dnevnih do- godkov.

Amerika.

Novoškotski rudarji so odgovorili Lewisu, da niso v Kansasu.

Senator Brookhart je razgalil nekaterje laži o Rusiji.

Polični konflikt na Filipinih se nadaljuje.

Senator Hiram Johnson nastopi proti svetovnemu sodišču.

Na Sevropazdu se pripravlja polični blok proti Hardingu.

Inozemstvo.

Dvatisoč Francozov padlo na novem bojišču v Maroku.

Revolucija v Nemčiji ni več daleč.

Ruska križarka zajela dve japonski ladji.

Turška vlada dovolila Izmetu, naj podpiše mir.

30,000 pristaniščnih delavcev strajka v Angliji.

Turčija sprejela pogodbo.

Američani in Turki so zmagali v Lozani, pravijo Francozi.

Angora, Turčija, 19. jul. — Turška vlada je včeraj sprejela popravljeno lozansko mirovno pogodbo in pooblaštila Izmeta pašo, naj jo hoče objaviti, brčko dospe v New York.

30,000 pristaniščnih delavcev strajka v Angliji.

REVOLUCIJA V NEMČIJI NI VEČ DALEČ.

Delavci ne bodo več dolgo pre- našali neznosno tremo.

Berlin, 19. jul. — Socialistični minister saške vlade za delo Grapul je že dan dejal v Leipzigu, kako poročajo berlinski listi, da vojna med delavstvom in kapitalizmom v Nemčiji ni več daleč.

"Notranja situacija v Nemčiji je tako slaba, da morda v prihodnjih par tednih izbruhne krvavi konflikt med delavci in kapitalističnimi tiranji. Delavce ne more več prenašati neznosne butare.

Delavci bodo morali v tem boju

doprinesti velike žrtve, toda bolje

je, da se bitka med delavci in ka-

pitalisti začne sedaj, kajor da bi

se vlekla brez konca kot se všeč

reparacijska kriza med Francijo

in Nemčijo. Glasovnica ne zača-

tuje več. Delavce si mora poiskati

drugi orodje, če hoče zmagati."

Berlin, 19. jul. — Nemška vlada

je srušila izjavila v proklama-

nici, da bo pazila na red in mir.

Nekaj nacionalistični volišči je pisal

ministrskemu predsedniku Cunu

zelo pismo, v katerem ga vpraša-

je, kaj midti vlada storiti za

preprečenje civilne vojne.

Kommunisti so učnani, da po-

kažejo buržoazijsko moč dne

29. julija z velikimi demonstra-

cijami po vsej Nemčiji.

Berlin, 19. jul. — Nemška vlada

je včeraj v proklamaciji, da po-

kažejo buržoazijsko moč dne

29. julija z velikimi demonstra-

cijami po vsej Nemčiji.

Berlin, 19. jul. — Nemška vlada

je včeraj v proklamaciji, da po-

kažejo buržoazijsko moč dne

29. julija z velikimi demonstra-

cijami po vsej Nemčiji.

Berlin, 19. jul. — Nemška vlada

je včeraj v proklamaciji, da po-

kažejo buržoazijsko moč dne

29. julija z velikimi demonstra-

cijami po vsej Nemčiji.

Berlin, 19. jul. — Nemška vlada

je včeraj v proklamaciji, da po-

kažejo buržoazijsko moč dne

29. julija z velikimi demonstra-

cijami po vsej Nemčiji.

Berlin, 19. jul. — Nemška vlada

je včeraj v proklamaciji, da po-

kažejo buržoazijsko moč dne

29. julija z velikimi demonstra-

cijami po vsej Nemčiji.

Berlin, 19. jul. — Nemška vlada

je včeraj v proklamaciji, da po-

kažejo buržoazijsko moč dne

29. julija z velikimi demonstra-

cijami po vsej Nemčiji.

Berlin, 19. jul. — Nemška vlada

PROSVETA

GLASILLO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina: Zadnjene države (izven Chicago) \$5.00 na leto. \$2.50 za pol leta in \$1.25 za tri mesece; Chicago \$6.50 na leto, \$3.25 za pol leta. \$1.65 za tri mesece, in za inozemstvo \$8.00.

Naslov na vse, kar ima stik z listom:

"PROSVETA"

2657-59 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovenia National Benefit Society,

Owned by the Slovenia National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$5 per year; Chicago \$6.50, and foreign countries \$8.00 per year.

"MEMBER OF THE FEDERATED PRESS"

SLIKE IZ NASELBIN.

Iz okolice Finleyville, Pa. — Da se navada ne opusti, sem zopet tu. Ni kaj novega poročati: delo gre po navadi kot drugod, vsaki dan delamo, zasišček je pa piščak. Zadovoljiti se moramo s tem, ker ni boljšega.

Sešel sem se s sobratom pečarskega kluba in pogovarjal sva se o našem stanu in dolžnostih pečarjevih. Potozil je, da se je naveličal pečarje. "Kako pa to, Matija," ga vprašam. "Bil si zvest član, sedaj pa tako govoris."

"Le žakaj, France — mi reče. — Naveličal sem se nositi srebrnimi botki v jamo."

"Kako pa to? Saj niso mesarji zastrajkali."

"Seveda niso, ali meso se usmradi, predno ga primesem domov. Drugega pa skuhati ne znam."

"To je lepo, Matija! Ti si pravi vzor pečarja."

In Matija je tokil še dalje: "Pozimi je bilo dobro, skuhal sem si lahko mesa za celi teden enkrat. Sedaj pa ne morem takoj delati, je prevoče."

Tako se bo torej naša pečarska organizacija izprala.

"Le tiho bodi Matiček. Če nočč kuhati, saj ne bo vlača posiljala vojaštva v twojo šendo, kot je storila ona v Kanadi, ko je poslala vojaštvo nad rudarje in jeklarske delavce, ki nočejo delati in zahtevajo svoje."

Zadnje dni so zvonili po časopisih, koliko dobrega je naredil Harding za delavstvo, ki je organizirano. Pa je res storil mnogo, ob prilikah, ko posiljajo v Kanadi vojaštvo nad stavkajoče delavce, se lahko spomnim, kaj je storil Harding za nas, ko smo stekali.

Srce me boli, ko tako postopajo z našimi brati U. M. W. of A. Koliko jih pogubijo in pobijo. Preljuba svoboda, kje si! Tudi nam obetajo, že sedaj nam žugajo za leto 1924, kakšna nam bo predela. Nič čuda, saj vse sedeže, s katerih se vlača, imajo zasedene kapitalisti in prav lahko nadzorujejo. Oni imajo močno organizacijo, samo eno stranko. Pa poglejmo delavstvo, koliko strank je. Vsaka naselbina bo že kmalu imela svojo stranko.

Pozdravljam vse čitalce "Prosvete". — Frank Fernishuk.

Chicago, Ill. — Čikaško mesto, moderni Babilon, se peče v vročem poletnem solncu. Nekaterim vročina dobro de, hlače se lahko po hladilnih prostorih in v sencah, pojavajo v bistra kopališča Michiganskega jezera in pričetijo si lahko druge poletne športne; drugim pa je vročina ravnotako neprijetna kot mraz. Jo je pač treba prenesti, pa če človek zve vsled žigočega pritiska in si mora slaščiti nosnice, da se ne navžije preveč duha, prihajačega izza zahiščnih ulic in zagat, ki pa že ne diši več, temveč smrdi.

Clovek si rad v taki vročini privoči malo urie v parku, da bi le imel vedno čas za to. A časa ni. Vse gre za delom. Iz dimnikov vseh večjih tovarn se kadi, kar znači, da imamo "prosperitet" v delih. Zlata prosperiteta. Kako smo se je nadejali, kako težko žakali, da se uresničijo bombastične napovedi dobrih časov v velikometnih časopisih. Njih napovedi so se menda uresničile, kajti sedaj ne napovedujejo več, da bo prišla prosperiteta, temveč tu pa tam kak velik časopis námigne, da jo že imamo.

Opevana prosperiteta. Kaj pa pravzaprav pomeni? Dr. Kern pravi v svojem besednjaku, da je pomeni prosperiteta blagostanje in srce, a Webster jo postavlja v svojem debelem "Dictionaryju" že više in pravi, ta je to dobra srca. Dobili smo torej blagostanje in — dobro srce.

Ako preštudiramo male plače, ki jih prejmejo delavci v tovarnah, kjer vlada prosperiteta, vidimo, da se delavci ne morejo baš ponašati z blagostanjem, kar je tudi opaziti po večini delavskih domov.

Srečni delavci pa tudi niso, če njih sreča obstoji v plakah, ki so v resnici pišči, morda so srečni taki, ki so srečni le te-

daj, ko delajo. Pa toliko je da neš že takih? Nezadovoljstvo je vsepljeno že vsepopov. Kdo je torej srečen v današnji prosperiteti? Podjetnik bo rekel, da ima slabe profite, pa naj teče to iz navade, da se zdrže ali ker morda res nima več ogromnih profitov, kot so mu tekli med vojno. Če bi človek žel vprašal postopade in tistove na Madisonovi cesti in po-

drugi zakotnih luknjah čikaškega velemerita, bi se tudi brčas le klaverno izrazili o današnji prosperiteti. Po njihovih čopah, ki raztrgane vise na njih, bi sodil, da niso srečni in nimajo kaj uspeha s svojimi pet prsti na rokah. Za koga je torej blagostanje? Ali za patra Skazo, dušne očete: Klop, Brenceljna, Muho, Komarja in Lubadarja? Ni ga blagostanje ne sreče za patre: Brenceljna, Klop in Muho, ne za Komarja in Lubadarja, saj tako govore težke knote, ki vise na njih kot bi obesil kos težkega koca na rakiju. Kot soldi so si vsi podobni, Brencelj, Klop in Muha ter vsi drugi, ki hodijo na poroč ob Dvaindvajseti cesti z šepotimi bukvicami v rokah, da se kažejo svojim ovcicam, kako so "pobožni". Pater Skaza jih naženeve, da mu služijo v reklamo. Poleg jih menda naroči, naj prodajajo skrivaj zijala na mimoideče in trdno stopajo s svojimi sandalami po lesenu porču, da ja vsakega mimoidečega opozorijo o svoji pobožnosti. Škiljavi pogled Brenceljev, Muhe ali Klepa se ore dol na cesto, da vidi, če ga kdaj gleda. Če se nibče ne ozre gor, zakašča, da vzbudi pozornost, potem pa pobožno molji. Pobožne stare ženice svetoštefanske fare, ki se zabirajo v skupinah k pobožnemu klepetanju, pa zamsknjeno pogledujejo gori, kjer s svojo osebo Brencelj, Klop, Muha ali kateri drugi častiti dela reklamo Skazi. Šepotajo si o pobožnosti dušnega očeta, katerega suhi in veli obraz zre v brevir, ustne pa momljajo, najbrže izgovarajoč kletvice nad patronom Skazo, za katerega se mora postavljati na poroč v reklamo, kot pariske lepotice po velikih izložbah modnih trgovin.

Pravzaprav pa nisem mislil tega, dognal bi le rad, za koga je v Chicago prosperiteta. Delavec pravi, da zanj je ni, kapitalist ravno tako, podložnega kutarja pa niti vprašati ni treba, na njegovi suhi kreaturi se vidi, da očira samo ričet.

Patru Skazi in vsem enakim patrom, ki so vodje svojih far, je vzetevata lepa prosperiteta. Zadovoljni rdečeljni obrazci povedo, da prosperirajo, kakor prospajajo njih častiti trebuhi. Po velikih ununijskih tovarnah gajajo ovčice, stalno garajo vsak dan in se čezurno delo imajo, torej je zaslužka dovolj, da poleg skromnega življenja lahko precej žrtvujejo v dobre namene za priroščanje patra Skaze in mile darovne svetemu očetu ter ljubemu bogu, ki pa vsi ostanejo Skazi. To je življenje, to je sreča, da je prične dovolj za guljenje! Zlasti pa niti pater Skaza je ekspert v guljenju, saj guli že njegove stanovske tovariste, torej smo prepričani, da je zanj res zavladala zlata prosperiteta. — Čikaš.

Pozdravljam vse čitalce "Prosvete". — Frank Fernishuk.

Znamenje kulture.

Dne 7. junija t. l. so neznani roparji napadli blizu Pazina v Istri vlač, ki je vozil plače železniških uslužencev. Reparjem se je pošpadlo ukrasti 40.000 lir. Med napadom je bil ubit en orožnik, eden pa je bil težko ranjen. Dne 9. junija se je vrnil v Sv. Petru v Šumi pogreb ubitega karabinerja in pogreb je gledala velika množica naših ljudi. Med temi je bil tudi posestnik Ivan Vicel, Hrvat, katerega so že prej preganiali vedno, če, da je jugoslovanski agitator.

Dne 17. junija so prisili v hišo imenovanega Vicela tri karabinerji. Med tem časom je bil Vicel pri maši. Preiskali so vso hišo in odnesli s seboj vsa pisma in nekaj glasovnic, ki jih je hrani na spomin na volitve, ki so prizadale našemu narodu v Italiji toliko krvavih ran. Na poti iz cerkve je Vicel srečal te tri karabinerje, ki so ga ustavili in odvezli v orožniško postajo. Ko so prišli v kasarno, so javili poveljnemu da so našli v hiši mnogo pisem, da je Vicel jugoslovanski agitator itd. Zasmehovali so ga, če, kako more biti Hrvat v Italiji. — Nato je poveljnik ustal in začel Vicela tepliti s pestmi po glavi in kričati nanj. Ko se je utrudil, tepliti ga s pestmi, je odpel službeni pas in ga nabijati z železno zaporo po glavi. Vicela so namreč obvestili že projenji dan, da je zatožen pri orožnikih, da je dejal, da ni nikde za enega karabinerja. Vicel je upil in se otepal z rokami. Nato so ga odvedli v zapor. Tu mu je ukazal brigadir, da se zadrže ali ker morda res nima več ogromnih profitov, kot so mu tekli med vojno. Če bi človek žel vprašal postopade in tistove na Madisonovi cesti in po-

skopu, vlačiti sem ter tja po zaporu. Med tem so ga pa drugi karabinerji tepli in brezli s podkovanimi čevlji po nagem telesu. Nato so odali, a so se čez 5 minut zoljeti vrtili. Vicel je ležal nag na tleh in tiščal roke na pol v nesveti na glavi in obrazu, ki sta mu pod udari otekla. Nek karabiner je mu je iztrgal roki raz obraz in mu pljunil v lice. Zopet so odali.

V Minnesoti je zmagal Magnus Johnson, farmar, pri izrednih volitvah za zveznega senatorja z agronomično večino. Farmarji in delavci so ga volili; tudi socialisti so illi zanj v boj. Mož ni socialist, ali dosti manj ni, in zato nas veseli njegova zmaga. Minnesotski zdaj dva takozvana farsko-delavska senatorja. Starokonstitutivni republikanci in demokrati strahoma gledajo, kaj to posen-

Meteoriti.

V Minnesoti je zmagal Magnus Johnson, farmar, pri izrednih volitvah za zveznega senatorja z agronomično večino. Farmarji in delavci so ga volili; tudi socialisti so illi zanj v boj. Mož ni socialist, ali dosti manj ni, in zato nas veseli njegova zmaga. Minnesotski zdaj dva takozvana farsko-delavska senatorja. Starokonstitutivni republikanci in demokrati strahoma gledajo, kaj to posen-

Johnson je švedski imigrant, ki sam s svojo družino vred obdeloval svojo farmo v Kimballu. Uredniki kapitalističnih dnevnikov so tekmo voline kampanje zavestili iz njega, da je premalo izobražen, govori slabo anglešči in še danes rabi švedski akcent; v tem, da včasih izgovarja stopine "Jans'n" in "Džans'n", so videli njegovi nasprotiani likanski greh in nesposobnost zveznega senatorja. Dalje so nali, da je "nezmožen" tudi natega, ker nikoli ne nosi trdih ovratnika. Senator brez ovratnika! Strašno! Zvišeni senat je podrejal. Kakor da ni že čas, da pridejo v senat ljudje brez komarov, ki stiskajo žile na vratu in ženijo kri v glavo, da potem ne vedo, kaj delajo!

Ljudstvo Minnesota — farmarji in delavci — je pa odgovorilo: več kot 200.000 glasovi, da ravne takega moža hoče v senatu. Ni pomagalo; "Jans'n" gre v senat.

Še nekaj so pokazale volitve v Minnesoti. Kje so demokratij Nikjer — kadar gre dobiti karikaturnim interesom za vrat! Demokratije a republikanci, to se pravi kapitalistični oderuh običajno barv, so nastopili skupno proti Johnsonu. Isto je v Wisconsinu, kjer staro politična dvojka kapitalizma složno nastopata proti socialistom.

Kmalu pride čas, ko izginea imen "republikanec" in "demokrat". V Ameriki bosta same dve stranki: kapitalistična (pod kakim bliščim patriotskim imenom) in farsko-delavska Čimpres, tem bolje.

Resolucija za socializiranje industrije v Angliji je propadla v angleškem parlamentu. Naravnoko pa je pričakovala, da bo 400 največjih reakcionarjev in hanskih liberalcev glasovalo za socializem! Če bi, tedaj bi bila resolucija sleparja.

Ali kdo pričakuje, da bo sedaj ameriški kongres sprejel takoj resolucijo? Ampak sedanja manjšina bo enkrat večina — in takrat ne bo treba resolucij.

Tista konferenca v Milwaukeeju, na kateri so "fathers" čekali o "delu in kapitalu", je že posabljena med "fathers" samimi. Sešli so se, govorili in popisali nekaj pol papirja — in vprašanje "dela in kapitala" je bilo rešeno zanje.

Neki "father" je dejal na tisti konferenci, da katolicizem stoji na sredi med socializmom in individualizmom.

Pravilno. Klerikalizem je redno na sredi. Eno roko ima v delu in kapitalu, drugo pa drži v ročevem žepu, drugo pa drži legnjenje proti kapitalistu. Prva roka krade, druga pa sprejema podkupnino in navodila, kako je treba držati delavce v temi.

Ako je res, da pojde papež na Dunaj — kar pa ne verjamem — potem ne bodo smeli pobožni Slovenci več reči: "Kdo gre na Dunaj, mora putati trebuž zunaj". Potrebnra bo izpremljanje: Kdo gre na papežki Dunaj, mora pristeti več kot bogonaj!

• • •

George Turku!

Smeje se, smeje, sveti Turku (ker je našel kraljevsko diplomato).

Diplomate pa oblika mrzel eurek,

</div

PROSVETA

iz delavskoga sveta.

(Federated Press.)

Stavka. V St. Louisu je 18. 1. zastavalo 175 organiziranih električarjev v poslopih pri cestnoelektrični družbi. Posledica stavke, da je moral prenehati obrat električne železnice, ker ni gonil sile. Električarji zahtevajo 14 centov povisila na uro.

Napredek mezde. Delavski department za Illinois poroča, da so mezde v tej državi povprečno nasele za 20 odstotkov v zadnjih treh mesecih.

Nazadovanje zaposlenosti. Delavski department za New York avlja, da se je število zaposlenih delavcev v državi znižalo za en odstotek v juniju.

Papirnice v Holyoku, Mass., zaro vrata, ako družbe ne sprejmejo zahteve kurjačev, ki so glasovali za štrajk. Kurjači zahtevajo šest centov povisila na uro in vojno mezzo ob nedeljah in raznih dneh. Zdaj imajo 73 centov.

Zidarjem v Minneapolisu, ki rajo pri šolskih poslopih, je bila povisana mezda na \$1.12½ centa na uro.

Razne vesti.

IZPOVEDRA MORILKE NITTI NERESNIČNA.

Chicago, Ill. — Poročilo, da bo morala poplačati umor svojega moža s smrto na vislicah, je tako potri Sabelo Nitti, da je zvrnila krivo zločina na svojega šestnajstletnega sina Mihaela. Ta izpovedba je hudo razburila celo okrajno jetnišnico.

Izpovedbo je povedala strežnica, ki je pri obsojenki, od kar je bila le-ta obsojena na smrt na večalihi, ki se ima vratiči dne 12. oktobra. Pomočni državni pravnik Milton D. Smith je bil takoj obveščen o tem, nakar je nemudoma odhitel v jedo.

"To je ista stara povev, ki jo je ženska povedala, ko je bila zapisana med potekom sodne obravnave," je rekel Smith. "Toda povev je popolnoma neresnična."

LOWDEN RI BIL ZOPET RAD ILLINOIŠKI GOVERNER.

Chicago, Ill. — Bivši governer Frank O. Lowden se zopet čezdaj bolj oglaša v tukajnjem časopisu, čimbor se bližajo governerske volitve. Biti hoče nosilec volumne liste tistih republikancev, ki so proti sedanjemu governerju Smallu in njegovim pristašem.

Kakor je pisano v časopisu, prijaznem njemu in protismalovskim političnim silam, pritisajo le-te nanj boljšinbolj, da bi prevezel vodstvo njih vrst. Posebno pa se sedaj, ko je porota oprostila Freda Lundina in njegove tovariše. Menda se boje, da bi se Fred Lundin spet ne pojavit na pozorišču gnele illinoiške politike.

GOVERNER POMILOSTIL UREDNIKA.

Santa Fe, N. M. — Governer Hinkle je podpisal pomilostilno pismo za urednika lista 'State Tribune' Karla C. Magee, ki je bil pred kratkim obsojen, ker je razdalil državnega najvišjega sodnika F. W. Parkerja in ker ni vpoštaval sodnih odredb okrožnega sodišča v Las Vegasu.

Otožnica, na podlagi katere je bil urednik Magee sojen, je bila ustavljena, ne da bi o tem kaj vedela stranka, ki bi naj bila razdaljena na časti. Tako je dejal governer Hinkle v svojem pismu. "In obravnavava se je vrnila na o-kroženem sodišču, v čigri območju ne biva niti Parker, niti Magee. Sedno postopanje, naperjeno proti uredniku Mageeu, je bilo čisto navadno politično preganjanje."

HIŠNI POSESTNIKI NIMAJC PRAVICE POLJUROVATI GOSTAŠKIH ŽENSK.

Chicago, Ill. — Predpravice hišnih posestnikov ne uključujejo pravice, da bi smeli poljubljati goste ženske. Tako je odločil sodnik O'Toole na sodišču South Clark Street ter naložil Samuela Katigianosa na 2449 Indiana ave. denarnio globo v znesku po \$25 in pa poplačanje sodnih stroškov.

Kakor je povedala mrs. Helene Denkowicz, ki je bivala v otožnem hiši, jo je posestnik Katigianos večkrat poizkušal poljubiti. Te žene mož Anton Denkowicz je podpisal pritožbo,

INOZEMSKIM MAČKAM PROST VSTOP V ZDRAUŽENE DRŽAVE.

New York, N. Y. — Dve mali mački, eno črno in eno belo, ki ju je očvidno nekdo vtipotil, so našli na Ellis Islandu. Priselnike oblasti so jima dovolijo vstop v Združene države, ne da bi se oziroma na kvoto ali njuno pismenost.

NOVA OSERA OSUMLJENA V AFERI TEŠMERJEVEGA UMORA.

Chicago, Ill. — Porota je vložila pri sodniku McKinleyju obtožnico, v kateri toči znanega Freda Thompsona, ki je na vsak način hotel biti ženskega spola, da je umoril Richarda C. Teamerja. Policija pa je skoraj v istem času zasedila osebo, ki hoče biti ženskega spola in katero sumlja, da je bila v zvezi z Teamerjevinim umorom. Dekle je bilo v moški oblike, ko je prišla policiji v roke.

SEVEDA, TO JE RES, CERKEV IN KAPITALISTI ROKO V. ROKI.

New York, N. Y. — Bankirji misijo, da je zelo dobro hoditi v cerkev, in bankirski mesečnik se je nemudoma požuril doprinesti dokaz za to "resnico". Kakor posameznu duhoven William Horace Day iz odgovorov na vprašalne pole, ki so bile razpolane v Bridgeportu, Conn., je 74 odstotkov finančnih mogotov v Bridgeportu prav vnetili cerkevnikov. Devet odstotkov jih sploh ne zahaja v cerkev. Petindvetdeset odstotkov jih meni, da bi moral vsi finančniki pridno hoditi v cerkev. — To je povsem razumljivo. Kajti kapitalist in cerkev sta si že stara, zelo stara prijatelja. V zaljubljenem objemu sta kovala načrte, kako tiščeti ljudske mase za vrat. Kapitalist ne mara, da bi se ljudstvo izobraževalo, cerkev ga v tem pridno podpira ter oznanjuje dan za dan evangelij, češ, da so bogu najbolj povračiči tisti ljudi, ki trpe najhuje. 'Bog ljubi najbolj tistega, ki ga tepe najhuje'. To je prva in zadnja cerkvena dogma. In kapitalist ji lahko verjame, delavstvo pa je ne sme in ne more. Boj mora bojevati na obe plati, proti kapitalistu in cerkvi, če hoče, da mu bo enkrat dobro na tej zemlji.

POLITIČNI BLOK PROTIV HARDINGU NA SEVERNEM ZAPADU.

(Nadaljevanje s prve strani.) Iz vseh teh ozirov se ustvarja na severnem zapadu močan politični blok proti Hardingu, ki mu obeta prineseti hudo politično nevihto prihodnjem letu.

Če bosta republikanska in demokratska stranka imenovalo na svojih konvencijah vsaka zasekandidata, ki bi zagovarjal ligu narodov ali mednarodno sodišče, potem je skoraj gotovo pričakovati, da se vse opozicione stranke stopi v eno tretjo stranko, ki bo imenovala svojega moža za predsedniškega kandidata.

Visoke so dividende.

V mogočno zakladnico Wall Streeta se neprestano steka cela poplava denarja. Njega obseg je vedno večji. Dividende, ki jih je Standard oljna družba razpisala koncem leta 1922, že prinašajo bogati sad.

Med tremi meseci, ki so končali 30. junija 1923 je ta skupina korporacij razdelila delničarjem \$26,317,251 v dividenda z gotovino. To je novi visoki rekord, ki prekaže za več kot 6,000,000 onesaga v lanskem letu. Dosedaj so delničarji teh oljnih korporacij prejeli v tem letu 69,811,239 dolarjev v gotovini.

Od razdržitve od leta 1911 je ta velikanski trust izdal vsoto \$1,450,460,465 svojim delničarjem, ki pa so to vsto praktično vsaj deloma zopet investirali. A toliko vsota je bila dejstveno izplačana v gotovini kot dividende. Dividende od prvotne glavnice, ki je tudi že bilionska, niso pri tem uračunane.

Spodnji seznam nam pove, kako so se ogromne vsote gotovine stekale iz žepov konzumentov in delavcev v blagajne denarnih mogočev in kako so številke od leta leta načrte. Številke so ustavljene po Carlu H. Pforzheimerju in kompaniji, ki je špecialist v zadevah, tičnih se

delnic Standard oljne korporacije.

Leto Divid. v gotovini
1912 \$ 51,686,634
1913 107,795,361
1914 63,692,884
1915 62,401,204
1916 98,627,875
1917 99,937,923
1918 103,480,916
1919 103,901,477
1920 115,776,793
1921 115,294,292
1922 129,039,865
1923 (6 mes.) 69,811,239

Dividende na glavnice so pri nekaterih kompanijah dosegle tudi 900 odstotkov na leto. Nekatere kompanije pa so kar čez nob pomnožile veljavno delnic za starejših \$25 na novih \$100. Na ta način se skriva Standard oljna družba, kakor se skriva mnogo drugih družb s silnimi profiti, da zakrije velikanski dobitek, ki se na ta način očividno za štirikrat zmanjša, v resnici pa je isti.

Važnosti teh ogromnih dividend v razvijanju ameriškega ekonomskega imperija mogotevne smo amemo preprečiti. S svojim investiranjem si mogotev prizadevamo osvojiti dežele in s usmerjavo pravice do iskorščanja.

HIŠNI POSESTNIKI POGRAJBOV POVISANJE MOZDE.

(Leland Olds za Fed. Press.)

Hišni posestniki so pobrali skoraj večino vsote, za katero so imeli delavci povisanlo plačo v zadnjem času, kakor lahko sklepamo iz zapiskov Narodnega industrijskega in trgovskega biroja. Po 55 mestih v Združenih državah sem je tekom zadnjih štirih mesecev povisana stanarin za 33 odstotkov. Narastek na deset ali manj odstotkov je javilen in 34 ameriških mest in iz 25 mest 11 do 20 odstotkov višjo stanarino.

Iz nekaterih mest pa so tudi poročali, da se je stanarina za malenkostni odstotek znižala, v povprečju pa vendarle povisana stanarin v vseh Združenih državah za dva odstotka, kar znači, da tako visoka stanarina še niso najemšniki plačevali v Združenih državah, kot jo plačujejo danes.

Povprečno plača vsak najemnik za 70 odstotkov višjo stanarino kot jo je plačal leta 1914. To je za 7,6 odstotka več kot je bilo julija leta 1920, ko so bili življenjki stroški najdražji in za 3 odstotke višji kot marca 1921.

Posamezna mesta poročajo, da hišni posestniki zahtevajo neprimerno za več povisanlo stanarino kot je povisanlo povprečna plača delavcev. Petindvajset mest ima za sto odstotkov ali več višjo stanarino od leta 1914, in ta so Los Angeles, Detroit, Jersey City, Milwaukee in druga. V Chicago, Denverju, Portlandu, Oregonu in Rochesteru, skupaj 11 mest je za 91 do 100 odstotkov višja stanarina kot pred vojno.

Na vzhodu so vsa mesta povisala od zadnjega novembra stanarine od deset do dvajset odstotkov, razen enega, katero ima isto stanarino. Z Juga pa je na zadnjih statistiki nikakega povisila v stanarinah v trinajstih mestih. V Birminghamu so se stanarini zvišale za deset ali več odstotkov, samo v enem mestu pa je stanarina višja od 11 do 20 odstotkov. Iz sedmih mest z juga poročajo v zadnjih časih, da je stanarina padla.

Mesta po srednjem zapadu: Chicago, Columbus, Detroit, Kansas City in Toledo imajo za deset odstotkov višjo stanarino tekom zadnjih štirih mesecev, dočim je v isti dobi v Milwaukeeju in po drugih mestih stanarina poskušala, da se je stanarina znižala za deset ali manj odstotkov.

In tako dalje so mesta sporočila, da imajo za več ali manj odstotkov višjo stanarino, malo jih je, ki so jih isto stanarino kot je bila, a še manj, da se je stanarina znižala. Visoke stanarine povzročajo, da si mora mezdni delavec iskati ubornu stanovanja po nezdravih in zatočilih prostorih, dočim obenem omogočajo lastuočemu razredu, da toliko udobnejše živi po svojih razkošnih stanovanjih. Razred hišnih posestnikov jemlje delavstva od 15 do 30 odstotkov vsega znaša 150.000.

Dodal hišnih posestnikov jemlje delavstva od 15 do 30 odstotkov vsega znaša 150.000.

Cakor zgoraj omenjeno ima ljubljanska sekcija za trasiranje novih železnic obenem načrt izdelati podrobni načrt proge Št. Janž na Dol-Sevnici. — Trasiranje glavnega poteka te trase je

Železnička zveza Slovenije z morjem.

Dne 22. julija 1922 je bila gradnja žel. zveze Slovenije z morjem, ukončena ob prilikl spremeta zakona o drž. zunanjem posojilu (takočavnem ameriškem posojilu).

Na podlagi tega zakona je železničko ministrstvo, odnosno ravnateljstvo za gradnje novih železnic ustanovilo v Ljubljani v mesecu februarju, t. l. Sekcijo za trasiranje novih železnic v Sloveniji, ki ima, pod vodstvom g. inž. R. Kavčiča, nalog izstrisati žel. proge: iz Kočevja in Črnomlja preko Lukovdola do postojče proge Zagreb-Sušak (v bližini postaje Vrbovsko) ter iz St. Janza na Dol. — v Sevnico.

Po preteklih par mesecih trajajočega sekcijskega delovanja v pisarni in v terenu (v kraju), nam je danes že možno objaviti definitivni potek proge v podrob-

nem. Iz postopeči žel. postaja Kočevje teče nova proga bolj po sredi Kočevske doline do km 8, kjer leži postaja Mozelj, približno v sredini med Gornjim Mozeljem in Črnom potokom ob kolovozni poti v bližini deželne ceste. Žel. postaja Mozelj je središče za bližnje vas 'Rajndol, Gornji in Spodnji Mozelj. Črni potok, Zajšči vrh, Livold ter velike važnosti za občine: Novi Lazi, Kočevska reka, Kočevje, Potenca itd. — Od postopeči Mozelj se dviga proga s povprečnim 11 (tisočnim vzponom) in drži ju do Rajndola, potem preide na severno stran deželne ceste ter privzeti bližu vas Rimsko v postajo Knežja Lipa (okoli 16 km). — Zapustivši po sredini vzhodne deželne ceste, postopeči Mozelj se privzeti sredini med kočevsko in Poljanško dolino in v bližini deželne ceste. Žel. postaja Mozelj je središče za bližnje vas 'Rajndol, Gornji in Spodnji Mozelj. Črni potok, Zajšči vrh, Livold ter velike važnosti za občine: Novi Lazi, Kočevska reka, Kočevje, Potenca itd. — Od postopeči Mozelj se dviga proga s povprečnim 11 (tisočnim vzponom) in drži ju do Rajndola, potem preide na severno stran deželne ceste ter privzeti bližu vas Rimsko v postajo Knežja Lipa (okoli 16 km). — Zapustivši po sredini vzhodne deželne ceste, postopeči Mozelj se privzeti sredini med kočevsko in Poljanško dolino in v bližini deželne ceste. Žel. postaja Mozelj je središče za bližnje vas 'Rajndol, Gornji in Spodnji Mozelj. Črni potok, Zajšči vrh, Livold ter velike važnosti za občine: Novi Lazi, Kočevska reka, Kočevje, Potenca itd. — Od postopeči Mozelj se dviga proga s povprečnim 11 (tisočnim vzponom) in drži ju do Rajndola, potem preide na severno stran deželne ceste ter privzeti bližu vas Rimsko v postajo Knežja Lipa (okoli 16 km). — Zapustivši po sredini vzhodne deželne ceste, postopeči Mozelj se privzeti sredini med kočevsko in Poljanško dolino in v bližini deželne ceste. Žel. postaja Mozelj je središče za bližnje vas 'Rajndol, Gornji in Spodnji Mozelj. Črni potok, Zajšči vrh, Livold ter velike važnosti za občine: Novi Lazi, Kočevska reka, Kočevje, Potenca itd. — Od postopeči Mozelj se dviga proga s povprečnim 11 (tisočnim vzponom) in drži ju do Rajndola, potem preide na severno stran deželne ceste ter privzeti bližu vas Rimsko v postajo Knežja Lipa (okoli 16 km). — Zapustivši po sredini vzhodne deželne ceste, postopeči Mozelj se privzeti sredini med kočevsko in Poljanško dolino in v bližini deželne ceste. Žel. postaja Mozelj je središče za bližnje vas 'Rajndol, Gornji in Spodnji Mozelj. Črni potok, Zajšči vrh, Livold ter velike važnosti za občine: Novi Lazi, Kočevska reka, Kočevje, Potenca itd. — Od postopeči Mozelj se dviga proga s povprečnim 11 (tisočnim vzponom) in drži ju do Rajndola, potem preide na severno stran deželne ceste ter privzeti bližu vas Rimsko v postajo Knežja Lipa (okoli 16 km). — Zapustivši po sredini vzhodne deželne ceste, postopeči Mozelj se privzeti sredini med kočevsko in Poljanško dolino in v bližini deželne ceste. Žel. postaja Mozelj je središče za bližnje vas 'Rajndol, Gornji in

